

Juni 2009

- *Interview reiscommissie*
- *Lijdenstijd*
- *De toppers van...*
- *De choral evensong*
- *Agenda*

Leidse Cantorij

Nieuwstraat 18

2312 KC Leiden

☎ 071-513 3509

www.leidsecantorij.nl

✉ mlharmen@orange.nl

Postbank 142422

**t.n.v. Leidse Cantorij te
Leiden**

St George's Chapel, Windsor Castle (foto: College of St George)

De Leidse Cantorij gaat naar Windsor, Groot-Brittannië: een interview met de reiscommissie

Na afloop van de koorrepetitie zitten ze in Café de Bonte Koe: Eric Brons, Peter Longbottom en Saskia Ressler. Als Brit heeft Peter een Leffe blond besteld met zo weinig mogelijk schuim. Er schiet hem iets te binnen: "Moeten we de Cantorijleden niet al om een deel van de reissom vragen? Zo langzamerhand moeten we toch wel een aanbetaling doen voor het hotel?" "Oeps," zegt Saskia, "hebben we eigenlijk al wel geboekt?" Eric weet de oplossing: "Ach, anders slapen we toch gewoon bij The Queen!" Want inderdaad, Windsor Castle is een van de residenties van het Britse Hof. Als het meezit, zingt de Leidse Cantorij deze zomer voor het Brits Koninklijk Huis.

Vier erediensten in twee dagen

Deze humoristische binnenkomer tekent de sfeer binnen de reiscommissie: losjes, ontspannen en met een goeie dosis Britse humor. Zo organiseert dit drietal de Windsorreis van de Leidse Cantorij. In het weekend van 29 en 30 augustus verzorgt het koor een aantal diensten in St George's Chapel, Windsor Castle: op zaterdag de evensong, en op zondag de mattins, de eucharist en nog eens een evensong. Dit wordt de vijfde Engelandreis van het koor, na die aan St Paul's Cathedral (1998 en 2000), Rochester Cathedral (2004) en York Minster (2006); voor die laatste reis was dit drietal overigens ook al actief als reiscommissie.

Openbare repetitie

Op zaterdag 4 juli a.s. repeteert de Leidse Cantorij in de Hartebrugkerk in Leiden voor het bezoek aan Windsor. U kunt hierbij aanwezig zijn! De repetitie begint om 10.00 uur en duurt ongeveer tot 13.00 uur. De toegang is vrij.

Geen Hooglandse akoestiek, wel een echt Engels orgel

Vier diensten dus, in twee dagen. “Dat is al aanpoten, maar er komt nog meer bij kijken”, zegt Eric. “We moeten ook in Windsor veel repeteren, al komen we nog zo goed voorbereid. We moeten wennen aan de akoestiek van de kapel; die heeft vast geen 6 seconden galm zoals de Hooglandse Kerk. En het orgel is totaal anders dan ons eigen De Swart/Van Hagerbeer. Het is een fiks Engels orgel met zwelkasten. Het komt een beetje in de richting van wat we in de Hooglandse Kerk zouden willen hebben.” Ze beamen het alledrie: een van de leukste kanten van zo’n Engelandreis is het vooruitzicht om met een Engels kathedraalorgel te kunnen zingen. “Maar wennen wordt het zeker. En de tijd dat we in de kapel in de *quire stalls* (koorbanken) zelf terecht kunnen, is maar beperkt. Wel kunnen we altijd in *the dungeon* oefenen—dat is de oefenruimte van het vaste koor dat we vervangen, maar waarom ze het de kerker noemen...?” Peter trekt een onheilspellende grimas.

De koorbanken van St George's Chapel

Anglicaanse procedures en rituelen: opletten!

“Ook heel belangrijk is dat we de procedures en rituelen tijdens de diensten goed kennen en correct uitvoeren. En dat kunnen we niet repeteren; dat moet in een keer goed gaan, anders staan we voor joker. Het is vooral aan Hans en Theo, de dirigent en organist, om daarop heel alert te zijn. Zij moeten voor het koor alles goed timen en inzetten en ons onze oriëntatie aangeven ten opzichte van het altaar; zitten, staan, zoveel kleine details, pffff! Een hele kluit, hoor. Dit is dan wel onze vijfde Engelandreis, dus helemaal onbekend zijn we niet met anglicaanse gebruiken. Maar het gaat daar altijd zó vlotjes en vloeiend en tegelijkertijd heel stemmig, bijna serene”, zegt Eric. “Die anglicanen hebben echt gevoel voor hoe je iets mooi neerzet. Woord en muziek zijn er ook veel meer een eenheid. Dat is heel bijzonder om mee te maken, en om daar als zanger middenin te staan.”

The Most Honourable and Noble Order of the Garter

Eric komt goed beslagen ten ijs: “Bovendien moeten we hier in Windsor

bedacht zijn op uitzonderingen. De kapel is namelijk niet alleen een zogeheten *royal peculiar* – een kerk die rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid valt van het staatshoofd in plaats van de aartsbischop – maar St George's Chapel is ook de thuisbasis van de *Most Honourable and Noble Order of the Garter*: de Orde van de Kousenband, een van de oudste ridderorden van Europa. Dat belooft extra ceremonieel en protocol. Misschien loopt er wel zo'n 90-jarige ridder in vol ornaat voor je in de processie. Het zou dan wel heel mooi zijn als je je daarin als buitenlands *visiting choir* naadloos kan voegen.” Peter schiet in de lach: “Naadloos! Ik herinner me nog goed dat ik het protocol bijna letterlijk met voeten heb getreden tijdens het oplopen in York Minster. We moesten in processie een paar treden op en ik stond opeens met beide voeten op de zoom van mijn toga. Kon niet meer voor- of achteruit. Ik word er nog wel eens benauwd wakker van. Voor de *token Brit* is zoiets al helemaal beschamend!”

Koningin Elizabeth als Sovereign of the Garter, 16 juni 2008 (Foto: AP)

Engelse uitspraak met natte Leidse t's

De excuusBrit, zo werd Peter in York gekscherend aangeduid door een van de priesters die zich daar zeer aimabel over de Cantorij ontfermde. Het gegeven dat hij en Peter uit dezelfde streek kwamen en hetzelfde broad Yorkshire dialect spraken, schiep een band. Vallen hem bepaalde taken in de organisatie toe vanwege zijn nationaliteit? “Natuurlijk kan ik beter dan wie ook lauw bier zonder schuim drinken,” zegt hij, wijzend naar zijn glas. “En ik lever van alle koorleden het meeste publiek, want mijn familie komt luisteren. Bovendien lever ik ook belangrijk publiek.” Hij klopt zich schertsend op de borst: “Ik sla een brug tussen de naties. Het zou namelijk goed kunnen dat de Nederlandse ambassadeur op mijn uitnodiging ingaat om te komen luisteren.” En vervolgt bescheiden: “Ik heb het een en ander aan overzeese sponsoring

en publiciteit gedaan, en de Nederlandse ambassade bleek de Leidse Cantorij daarin heel goed gezind. Overigens heb ik dat allemaal in onberispelijk Nederlands voor elkaar gekregen,” knipoogt hij. “Mijn *native* uitspraak zet ik wel eens in om het koor zo accentloos mogelijk Engels te laten zingen. De tijd dat we “Geef ons de vrede” zongen als “Send us thy peas” is bijna voorbij, en soms klinken er nog wel eens natte Leidse t’s. Maar stel je voor dat we *thigh* zingen in plaats van *thy*; net zo erg als dij in plaats van gij. Dat kan niet in het bijzijn van zo’n kousebandridder op leeftijd. Daar komen ongelukken van waarin het protocol niet voorziet!”

Kamerindeling en debiteurenbeheer

Wat valt er verder onder de taken van de reiscommissie? “We regelen vervoer: we gaan met de bus via de Kanaaltunnel. We regelen onderdak met ontbijt en diner, in Slough, op tien minuten rijden van Windsor. Misschien een rondleiding door Windsor Castle, als Lizzie niet thuis is. En het zou fantastisch zijn als we in het schema op vrijdag de mogelijkheid kunnen inbouwen om eerst zelf naar de evensong te luisteren. Maar verder regelen we zo weinig mogelijk buitenschoolse activiteiten, want we moeten gewoon goed uitgerust zijn. Het moge duidelijk zijn: wij doen aan *laissez faire* management”, zegt Saskia

stellig, die een post-HBO-opleiding Management in de zorg volgt. “De kamerindeling, daar moeten we ons wel actief over buigen. We kunnen natuurlijk heel bijzondere combinaties maken, of een verdeel- en heersstrategie toepassen, compleet met schaduwopties en een *worst-case* scenario. Maar dat is dan toch weer ’n heel andere managementstijl, hihi...Tja, je ontkomt ook niet aan poppetjes tellen in de bus, maar dat is alleen maar lollig. Het is eigenlijk net zo leuk als een schoolreisje, vroeger. Alleen weten wij als reiscommissie alles van tevoren, dus dan kan je je er nog meer op verheugen.” “Ach, het stelt eigenlijk niets voor zolang je je maar niet druk maakt,” voegt Eric laconiek toe. We zullen ook nu weer debiteuren achter de broek moeten zitten, maar dat wordt dan weer gecompenseerd door mensen die twee of drie keer de reissom betalen.” Iedereen schiet in de lach vanwege dezelfde gedachte: “Eerst maar ’s even daadwerkelijk boeken...!”

Elly van Winden

Lijdenstijd – Afzien en parel ineen

Na de drukte van Advent en Kerst, kan de tijd nà deze feestelijkheden soms een anticlimax lijken. Niets is echter minder waar. Want reeds voordat de kerstversiering is opgeruimd, staan de repetities van de Leidse Cantorij al in het teken van de tijd die in het verschiet ligt: de Lijdenstijd. Deze veertig dagen van voorbereiding op het Paasfeest worden vaak gezien als een sobere periode waarbij Pasen de kroon op het werk is. Maar daarmee doen we deze indrukwekkende tijd tekort. Eerder is het een snoer, waaraan meerdere parels zitten.

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden

Nederlandse Ambassade in Londen steunt optreden Leidse Cantorij in Windsor

Op 17 april 2009 heeft de Nederlandse ambassadeur in Londen besloten om het bezoek van de Leidse Cantorij aan St George’s Chapel te steunen met een substantiële subsidie. Hierdoor kunnen de kosten deels worden gedekt.

De Leidse Cantorij dankt de Nederlandse ambassade voor deze sponsoring die gezien mag worden als een bevestiging van het belang van het optreden van een Nederlands koor in de prestigieuze kapel. De subsidie is tevens een erkenning van de bijdrage die de Leidse Cantorij sinds jaren levert aan de Nederlands-Britse culturele betrekkingen, en wel op het terrein van de koormuziek.

Eerste Paasdag 2009 (foto: Remco Boersma)

Neem bijvoorbeeld al de aanloop naar deze Lijdenstijd. Op 22 februari (tijdens Carnaval, de feestelijke drempel van de Lijdenstijd) zong de Leidse Cantorij een evensong in de schilderachtige dorpskerk in Leiderdorp. Deze viering, die een gewaardeerde traditie lijkt te worden, bevatte een aantal fraaie werken uit de Engelse koormuziek, zoals die van Bednall, Rose en Howells.

Een volgende parel uit het snoer was het concert 'Vrijdag de Dertiende', georganiseerd door wijkvereniging Pancras-West in de Hooglandse Kerk op vrijdag 13 maart. Dit was een reprise van een eerdere poging die op vrijdag 13 juni 2008 door het noodlot werd getroffen: Oranje speelde die avond een EK-wedstrijd, die veel muzikliefhebbers

thuishield bij de tv. Dat deze herkansing een goede zet was, bleek uit de hoge bezoekersaantallen en lovende reacties. De Leidse Cantorij leverde haar bijdrage met enkele stukken uit de Spaanse polyfonie (onder andere De Victoria en Lobo) en met twee werken die de Leidse componist Huub de Vriend speciaal voor deze gelegenheden had gecomponeerd voor de Cantorij.

Tijdens de Goede Week (de laatste, zeer intensieve week voor Pasen), was het afzien. Maar liefst vier keer binnen acht dagen gaven de leden acte de présence tijdens de verschillende diensten. Iedere dienst had zijn eigen karakter en was een parel op zichzelf. De vrolijke Hosanna's (onder andere in muziek van Perez en Howells) tijdens de dienst op Palmzondag, de ingetogen engelachtige muziek tijdens de Avondmaalsdienst in het hoogkoor op Witte Donderdag (waaronder 'Befiehl dem Engel dass er komm' van Buxtehude, 'Oculi Omnium' van Wood en 'O taste and see' van Vaughan Williams), en de aanbiddingsmuziek op Goede Vrijdag (zoals 'Adoramus te, Christe' van Monteverdi en 'Ehre sei Dir, Christe' van Schütz) zorgden ervoor dat een ieder geïnspireerd werd om zich voor te bereiden op een stralend Paasfeest. En een stralende morgen werd het. Zeker toen de Cantorij, begeleid door pauken en trompetten, losbarstte in jubelzangen als het 'Halleluja' van Händel, het 'Easter Anthem' van John Scott en 'Nun danket alle Gott' van Buxtehude.

Irma Pijpers-Hoogendoorn

De toppers van...

In deze vervolgrubriek belicht een koorlid zijn/haar muzikale voorkeur - of juist gemengdere gevoelens - voor een stuk dat de Leidse Cantorij momenteel in studie heeft. Mocht u zich bij een dienst of uitvoering wel eens afvragen waarom een zanger voor het ene lied in vuur en vlam staat, terwijl een ander stuk er misschien wat bleekjes tegen afsteekt... hieronder wordt het u duidelijk. Deze keer Janneke Dijke (tweede sopraan).

Noem de naam 'Langlais' en een flink deel van de Leidse Cantorij begint hoorbaar te zuchten en te steunen. Het is zijn *Messe Solennelle* die we op dit moment instuderen om in Windsor uit te voeren. Sommigen hebben nu al medelijden met het Britse publiek...

Medelijden met mezelf heb ik in elk geval al. Sinds 5 januari van dit jaar ploegen we ons erdoorheen, week in week uit minstens een half uur en soms wel drie kwartier. Terwijl ik dit schrijf (eind april), hebben we nog altijd niet alle misdelen helemaal doorgezongen, en van de stukken die wel gerepeteerd zijn, kennen we nog niet alle nootjes. Tien minuten zweten op tien maten is geen uitzondering bij Langlais. Aan de muzikale afwerking zijn we nog niet toe. Kortom: dit stuk is moeilijk!

Langlais (1907-1991) moet compleet krankzinnig geweest zijn, is mijn voorlopige conclusie. Wie zo'n stuk componeert, is naar mijn mening een muzikaal genie, maar wel een van het gestoorde soort. Het stuk zit vol gekke sprongen die voor de ene stemgroep volstrekt logisch zijn, maar waar de andere niets van begrijpt. Als sopraan leer ik veel loopjes gewoon maar uit m'n hoofd, want noten lezen helpt niet als de logica zo ver te zoeken is. Dat beaamt overigens ook onze dirigent, die onlangs toef: "Er is geen touw aan vast te knopen." Voor de goede orde: daarmee doelde hij op de muziek, niet op onze zangprestatie.

Jean Langlais in 1965 (foto: jeanlanglais.com)

Mysterie en explosie wisselen elkaar af. Ben je net weggedroomd op een prachtig mysterieus gezongen "Kyrië", explodeert het orgel ineens. Hierin zit voor mij de kracht van het stuk, waardoor ik het voorzichtig een 'topper' durf te noemen. Ik hou van muziek waarbij Theo Visser op het orgel ons niet alleen begeleidt, maar ook een eigen rol heeft. Het benadrukt voor mij het gevoel dat we samen muziek aan het maken zijn. Datzelfde gevoel krijg ik bij de muziek van David Bednall; van hem zongen we het afgelopen jaar het "Magnificat" uit de *Gloucester Service* en het "Jubilate" uit de *Wells Service*. Het is muziek die ik aanvankelijk niet zo goed kan plaatsen, maar die mij dierbaarder wordt naarmate ik het vaker zing. Door het samenspel tussen koor en orgel blijft de muziek spannend.

Daarom weet ik: tegen de tijd dat wij de *Messe Solennelle* van Jean Langlais uitvoeren, geniet ik ervan. Ik hoop maar dat dat ook voor onze toehoorders geldt. Zo niet, laat ze dan diep ontzag hebben voor ons doorzettingsvermogen.

Janneke Dijke

De choral evensong voor beginners

De Leidse Cantorij heeft een passie voor de choral evensong; dat is geen geheim. Wel is het soms raden naar de achtergrond en herkomst van diverse gebruiken die deze unieke vorm van eredienst kenmerkt. Deze vervolgrubriek biedt een kijkje achter de schermen van vergers, chants en processionals. Deel II – De anglicaanse chant

Tijdens evensongs is het u vast wel opgevallen: de muziek van de psalmen. Het zijn 'chants', onberijmde psalmen in de vertaling van het Book of Common Prayer die volgens een steeds terugkerende melodie worden gezongen. De anglicaanse chant is na de Engelse Reformatie (1534) ontstaan uit traditionele eenstemmige gregoriaanse psalmen en afgeleid van geharmoniseerde melodiën (fauxbourdon) zoals die destijds in gebruik waren. Vanaf het einde van de 17^e eeuw komt een constante stroom aan composities op gang. De 19^e eeuw is de onbetwiste 'Gouden Eeuw' van de anglicaanse chant met een verrassend groot aantal fraaie chants waarbij eenvoudige, samenhangende harmoniën beknopte melodische lijnen ondersteunen. Maar ook 20^e eeuwse componisten hebben zich niet onbetuigd gelaten, zoals Sir Edward

Bairstow (1874-1946) waarvan u op de volgende bladzijde een psalm ziet.

